

Кримінальна відповідальність неповнолітніх

Стаття 22 Кримінального кодексу України (ККУ) Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність

1. Кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення злочину виповнилося **шістнадцять років**.

2. Особи, що вчинили злочини у віці **від чотирнадцяти до шістнадцяти років**, підлягають кримінальній відповідальності лише за умисне вбивство ([статті 115 - 117](#)), посягання на життя державного чи громадського діяча, працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця, судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя, захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги, представника іноземної держави ([статті 112, 348, 379, 400, 443](#)), умисне тяжке тілесне ушкодження ([стаття 121](#), частина третя [статей 345, 346, 350, 377, 398](#)), умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження ([стаття 122](#), частина друга [статей 345, 346, 350, 377, 398](#)), диверсію ([стаття 113](#)), бандитизм ([стаття 257](#)), терористичний акт ([стаття 258](#)), захоплення заручників ([статті 147 і 349](#)), зґвалтування ([стаття 152](#)), насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом ([стаття 153](#)), крадіжку ([стаття 185](#), частина перша [статей 262, 308](#)), грабіж ([статті 186, 262, 308](#)), розбій ([стаття 187](#), частина третя [статей 262, 308](#)), вимагання ([статті 189, 262, 308](#)), умисне знищення або пошкодження майна (частина друга [статей 194, 347, 352, 378](#), частини друга та третя [статті 399](#)), пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів ([стаття 277](#)), угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна ([стаття 278](#)), незаконне заволодіння транспортним засобом (частини друга, третя [статті 289](#)), хуліганство ([стаття 296](#)).

Особи у віці від 11 до 14 років не можуть бути суб'єктами злочину, оскільки не досягли віку, з якого настає кримінальна відповідальність. Проте, [ч. 2 ст. 97 ККУ](#) визначає, що до цих осіб все ж таки можуть бути **застосовані примусові заходи виховного характеру** з дотриманням таких умов: по-перше, неповнолітньому **виповнилось 11 років**; по-друге, ця особа вчинила діяння, що підпадає під ознаки злочину, передбаченого особливою частиною КК.

Згідно [ст. 105 ККУ](#) неповнолітній, який вчинив злочин невеликої або середньої тяжкості, може бути звільнений судом від покарання, якщо буде визнано, що внаслідок щирого розкаяння та подальшої бездоганної поведінки він на момент постановлення вироку не потребує застосування покарання.

У цьому разі суд застосовує до неповнолітнього такі примусові заходи виховного характеру:

- 1) застереження;
- 2) обмеження дозвілля і встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього;
- 3) передача неповнолітнього під нагляд батьків чи осіб, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічного або трудового колективу за його згодою, а також окремих громадян на їхнє прохання;
- 4) покладення на неповнолітнього, який досяг п'ятнадцятирічного віку і має майно, кошти або заробіток, обов'язку відшкодування заподіяних майнових збитків;
- 5) направлення неповнолітнього до спеціальної навчально-виховної установи для дітей і підлітків до його виправлення, але на строк, що не перевищує трьох років.

Відповідно до ст. 98 КК, до неповнолітніх застосовуються лише такі основні види покарань:

- 1) штраф;
- 2) громадські роботи;
- 3) виправні роботи;
- 4) арешт;
- 5) позбавлення волі на певний строк.

Стаття 101. Арешт

Арешт полягає у триманні неповнолітнього, який на момент постановлення вироку досяг шістнадцяти років, в умовах ізоляції в спеціально пристосованих установах на строк **від п'ятнадцяти до сорока п'яти діб**.

Стаття 102. Позбавлення волі на певний строк

1. Покарання у виді позбавлення волі неповнолітнім особам може бути призначене на строк **від шести місяців до десяти років**, крім випадків, передбачених п. 5 ст102. Неповнолітні, засуджені до покарання у виді позбавлення волі, **відбувають його у спеціальних виховних установах**.

3. Покарання у виді позбавлення волі призначається неповнолітньому:

- 1) за вчинений повторно злочин невеликої тяжкості - на строк **не більше одного року шести місяців**;
- 2) за злочин середньої тяжкості - на строк **не більше чотирьох років**;
- 3) за тяжкий злочин - на строк **не більше семи років**;
- 4) за особливо тяжкий злочин - на строк **не більше десяти років**;
- 5) за особливо тяжкий злочин, поєднаний з умисним позбавленням життя людини, - на строк **до п'ятнадцяти років**.